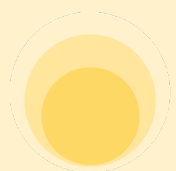

Socialmedicin

Särskilda rekommendationer för specialiseringstjänstgöring

Gällande SOSFS 2015:8

Antagna genom styrelsebeslut 2023-06-13

Svensk Förening för
Socialmedicin och
Folkhälsa

Till blivande specialister i socialmedicin	3
Specialiteten socialmedicin och folkhälsa	4
Rekommendationer för specialiseringstjänstgöring inom socialmedicin	5
Övergripande utbildningsstruktur	5
Socialmedicinsk verksamhet	5
Klinisk tjänstgöring	6
Kurser	7
Vetenskapligt arbete	8
Tillgodoräknande	8
Utlandstjänstgöring	8
Dubbelspecialisering	8
Specialistbevis	9
Examination	9
Krav på handledaren	9
Föreningens rekommendationer per delmål	10
A-mål	11
Delmål a1: Medarbetarskap, ledarskap och pedagogik	11
Delmål a2: Etik, mångfald och jämlikhet	13
Delmål a3: Vårdhygien och smittskydd	14
Delmål a4: Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete	15
Delmål a5: Medicinsk vetenskap	16
Delmål a6: Lagar och andra föreskrifter samt hälso- och sjukvårdens organisation	17
C-mål	18
Delmål c1: Analysera hälsoläge och bestämningsfaktorer	18
Delmål c2: Analysera och åtgärda ojämlikhet i hälsa	19
Delmål c3: Marginaliserade grupper och socialtjänst	20
Delmål c4: Förbättringsarbete för hälsofrämjande hälso- och sjukvård	21
Delmål c5: Socialförsäkringssystemet och sociala konsekvenser av ohälsa	22
Delmål c6: Hälsofrämjande insatser	23
Delmål c7: Sjukdomsförebyggande insatser	24
Delmål c8: Global socialmedicin	25
Delmål c9: Handlägga vanliga sjukdomstillstånd	26
Delmål c10: Forskning om mekanismer för hälsa och sjukdom	27
Delmål c11: Hälsoekonomiska metoder	28
Delmål c12: Lagar och föreskrifter	29
Tack till	30

Till blivande specialister i socialmedicin

Många söker sig till socialmedicin eftersom de inte kan låta bli att tänka i system. De ser den enskilda patienten, men ser också dennas sammanhang, hälsans bestämningsfaktorer och systemets (o)förmåga att erbjuda en god och jämlik vård.

Att se detta mönster om och om igen i den kliniska vardagen leder till frustration och till att de söker svar i systemet, snarare än hos den enskilda patienten eller vårdgivaren. De gör därför befolkningen till sin patient och hela hälso- och sjukvårdssystemet med alla dess samarbetspartners till sina kliniska verktyg.

Därtill gäller det att gilla eller i alla fall inte vara rädd för komplexitet av olika slag. Utblick globalt, nyfikenhet för innovation, kommunikation, ledarskap, ekonomi, styrning och policy hör också till. Det hjälper att gilla att presentera och leda möten, att ha ett starkt intresse för forskning och utveckling och en känsla av ansvar för marginaliserade grupper i samhället.

Låter allt detta bekant? Då är socialmedicin helt rätt (dubbel)specialitet för dig!

Anna Sarkadi

Professor och specialist i socialmedicin

Ordförande, Svensk Förening för Socialmedicin och Folkhälsa

Specialiteten socialmedicin och folkhälsa

Socialmedicin har varit en läkarspecialitet i Sverige sedan 1975 och innefattar idag nedanstående tre huvudområden¹. Sedan december 2022 benämns specialiteten socialmedicin och folkhälsa efter en utredning av Socialstyrelsen².

1. Mäta och beskriva hälsa och ohälsa

Detta inkluderar epidemiologi och handlar om att både kunna mäta och beskriva hälsoförhållanden i befolkningen – sjukdomar, riskfaktorer och deras fördelning – och att kunna göra analyser för att förstå orsaker till sjukdomsuppkomst och skillnader mellan grupper.

2. Utveckla, genomföra och utvärdera åtgärder för en bättre hälsa

Innefattar både hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande, vilket förutsätter kunskap om metoder för att förebygga sjukdomar, både primär och sekundär prevention, liksom metoder för insatser på individ-, grupp-, befolknings- och strukturnivå.

3. Att förstå, leda och styra system för hälsa

Detta inkluderar kunskap om samhällsstruktur och livsvillkor, hälsosystem och organisation, inklusive hur samhället kan organisera hälso- och sjukvård och folkhälsoarbete, samt förståelse för hur olika organisationsmodeller kan ge olika förutsättningar för kvalitet och jämlikhet i vården.

Svensk Förening för Socialmedicin och Folkhälsa

Föreningen är specialistförening för socialmedicin och folkhälsa och utgör delförening i Svenska Läkaresällskapet (SLS) och specialistförening i Sveriges Läkarförbund. Föreningen är Sveriges representant i European Public Health Association (EUPHA) samt Association of Public Health in the Nordic Countries. Föreningen har även medlemmar från andra läkarspecialiteter, folkhälsovetare samt andra aktörer med intresse för socialmedicin och folkhälsa. Mer information finns på föreningens hemsida³.

¹ I målbeskrivningen beskrivs följande fyra kompetensområden som innefattas i denna uppdaterade definition: epidemiologi, hälso- och sjukvårdsforskning, administrativ medicin samt folkhälsoarbete och prevention.

² <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-8-7515.pdf>

³ <https://www.sls.se/socialmedicin>

Rekommendationer för specialiseringstjänstgöring inom socialmedicin

Dessa rekommendationer rör specialiseringstjänstgöring inom socialmedicin enligt SOSF 2015:8⁴. Särskilda rekommendationer tas fram gällande HSLF-FS 2021:8. Se Socialstyrelsens information angående vilken målbeskrivning som gäller för enskilda ST-läkare⁵. Rekommendationerna är att betrakta som riktlinjer avsedda att ge ST-läkaren stöd att uppnå målbeskrivningen, men är inte ett juridiskt bindande dokument.

Övergripande utbildningsstruktur

Utgångspunkten är att specialiseringstjänstgöringen ska genomföras under fem år. Nedan beskrivs ingående moment mer ingående, inkluderande: socialmedicinsk verksamhet, klinisk tjänstgöring, kurser, vetenskapligt arbete. Tillgodoräknande, utlandstjänstgöring, dubbelspecialisering, specialistbevis samt examination beskrivs också.

Socialmedicinsk verksamhet

Delmål a1–a2; a6; c1–c7; c9–c12

För att uppnå specialistkompetens i socialmedicin rekommenderas att ST-läkaren har erfarenhet av socialmedicinsk verksamhet motsvarande minst två år (observera att endast tjänstgöring genomförd efter att legitimation utfärdats räknas). Det finns en bredd av möjliga arbetsplatser där denna erfarenhet kan inhämtas. Föreningen rekommenderar att arbete vid en verksamhet för folkhälsa och/eller socialmedicin vid en region ingår, men därtill kan även arbete inom kommun, nationell myndighet, departement eller internationell motsvarighet ingå. Observera att det i delmålen enbart står "klinisk tjänstgöring", vilket för socialmedicin inkluderar övrig socialmedicinsk verksamhet och inte enbart patientnära arbete. Mer ingående vägledning för respektive delmål finns i avsnittet "Målbeskrivning för socialmedicin med föreningens rekommendationer". Nedan beskrivs möjliga arbetsuppgifter mer ingående.

Region

Erfarenhet från regionenhet för socialmedicin, samhällsmedicin, folkhälsa eller motsvarande bör ingå, om möjligt inkluderande arbete med folkhälsoenkät och/eller epidemiologisk övervakning och rapportering, strategiskt folkhälsoarbete, samt hälsofrämjande och förebyggande interventioner. Andra relevanta aspekter av regionernas verksamhet inkluderar hälso- och sjukvårdsförvaltning, regionledning/stab, budgetarbete, ledning, styrning, regional utveckling samt förvaltning av sjukhus eller klinik. Insikter om gränssnittet mellan politiker och tjänstemannaorganisation är särskilt eftersträfvansvärda, liksom kompetens att kommunicera och informera beslutsfattare samt samverka med andra aktörer i folkhälsoarbetet (t.ex. kommun och länsstyrelse).

Även arbete vid Sveriges Kommuner och Regioner kan övervägas.

⁴ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2015-4-5.pdf>

⁵ <https://legitimation.socialstyrelsen.se/bastjanstgoring-bt/>

Kommun

ST-läkaren kan med fördel genomföra randning vid kommunförvaltning, med inriktning på exempelvis socialtjänst, äldreomsorg, missbruks- och beroendevård, men även andra verksamheter av vikt för bestämningsfaktorer för hälsa som till exempel skola, stadsplanering och idrott och motion.

Nationella myndigheter

Randningar vid nationella myndigheter kan med fördel ingå i specialisttjänstgöringen, exempelvis vid Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Livsmedelsverket eller annan hälsorelaterad myndighet, eller deltagande i statliga utredningar. Arbetsuppgifter kan inkludera framtagande av rapporter och rekommendationer, samverkan med riksdag, regering, myndigheter och andra intressenter. Även framtagande av remissvar kan utgöra en värdefull arbetsuppgift.

Riksdag och regering

Randningar vid Riksdagen eller Regeringskansliet (exempelvis Socialutskottet respektive Socialdepartementet) inkluderande arbete med framtagande av underlag och rekommendationer kan också vara relevant. Observera dock att möjligheten till denna typ av randning kan vara begränsad.

Civilsamhällesorganisation

Randning vid relevanta civilsamhällesorganisationer kan också övervägas i samråd med handledare.

Internationell socialmedicinsk verksamhet

Förutsättningarna för olika former av utlandstjänstgöring beskrivs under en egen rubrik längre ner, men vad gäller socialmedicinsk verksamhet kan ST-läkaren genomföra randningar vid internationella organisationer i FN-systemet (t.ex. Världshälsoorganisationen, WHO), internationella civilsamhällesorganisationer eller vid andra länders eller regioners folkhälsomyndigheter, som exempelvis amerikanska Centers for Disease Control and Prevention (CDC), europeiska European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC, baserade i Solna), afrikanska Africa CDC, UK Health Security Agency, eller motsvarande.

Klinisk tjänstgöring

Delmål a1–a5; c9

Kliniskt patientarbete ingår i specialiseringstjänstgöring för socialmedicin. Kliniskt arbete är nödvändigt för att uppnå flera delmål⁶, främst övergripande mål men även det specialitetsspecifika delmålet c9, nämligen att "behärska handläggning av vanliga akuta och kroniska sjukdomstillstånd, särskilt medicinska problem, hos marginaliserade grupper". Den kliniska erfarenheten bidrar med förståelse och erfarenhet som är relevant även för icke-kliniskt folkhälsoarbete och socialmedicinsk verksamhet, vare sig det gäller kartläggning av folkhälsan eller genomförande av åtgärder på samhällsnivå.

⁶ Det ska noteras att flera av de specialitetsspecifika c-målen nämner klinisk tjänstgöring under utbildningsaktiviteter, men i dessa fall gäller det socialmedicinsk verksamhet, se rubrik ovan.

För att uppnå delmålen enligt ovan rekommenderar föreningen klinisk tjänstgöring om 12 månader (endast tjänstgöring genomförd efter att legitimation utfärdats räknas inom ST). Placeringar bör om möjligt väljas för att ge inblick i olika delar av sjukvårdssystemet och i första hand med fokus på att skapa erfarenhet och förståelse för hälso- och sjukvårdens "grundverksamhet". Därtill ingår erfarenhet av sjukvård inriktad mot "marginaliserade grupper"⁷ enligt målbeskrivningen. Kliniska placeringar bör därmed innefatta tjänstgöring inom primärvård samt specialistvård, t.ex. kirurgi, medicin, psykiatri och pediatrik. Placering inom primärvård bör ingå för alla ST-läkare. Tjänstgöring vid mottagningar för migranter och asylsökande och verksamheter i områden eller för patienter med lägre socioekonomisk status bör också ingå.

För personer med tidigare klinisk specialitet kan tidigare kliniska placeringar i regel tillgodoräknas, se rubriken Dubbelspecialisering.

Kurser

Delmål a1–a2; a5–a6; c1–c9; c11–c12

Specialiseringstjänstgöringen i socialmedicin har omfattande kurskrav. Så länge respektive delmål uppfylls och dokumentation finns, anges inga formella krav på kursernas längd, dock krävs i regel i praktiken minst motsvarande en heldag per delmål, oftast mer.

Universitetskurser på master- eller doktorandnivå kan bidra till att täcka in flertalet specialitetsspecifika delmål. Att genomföra en fullständig masterutbildning inom folkhälsa uppmuntras men är inget krav och behöver vägas mot andra tjänstgöringsmoment. ST-läkaren bör få tillräckligt med tid avsatt för kurser.

Huvudregeln är att kurser ska genomföras inom ST, men i vissa fall kan kurser genomförda före legitimation tillgodoräknas. En förutsättning för detta är att kursen av handledare bedöms uppfylla kompetenskrav för delmål i målbeskrivningen. Handledaren ska då redovisa detta vid ansökningstillfället på Socialstyrelsens intyg för kurs. Socialstyrelsen gör sedan en prövning i varje enskilt ärende.

Förslag på specifika kurser som rekommenderas för respektive delmål finns under avsnittet *Målbeskrivning för socialmedicin med föreningens rekommendationer*. Följande utbildningsmoment uppfyller i regel målbeskrivningens krav på kurs, förutsatt att adekvat dokumentation finns:

- Socialstyrelsens särskilda specialistkompetenskurser (SK-kurser)
- Lipus-certifierade kurser⁸
- Universitetskurser på master- och doktorandnivå
- Seminarier och journal clubs
- Föreläsningsserier

⁷ Marginaliserade grupper är ett kontroversiellt begrepp, men avser här grupper som hamnat utanför eller aldrig kommit in i samhällets skyddsnät, och som hälso- och sjukvården bör ha särskilda åtgärder för att nå. Dessa kan vara asylsökande, hemlösa, funktionshindrade m.fl.

⁸ <https://www.lipus.se/5285-2/>

Vetenskapligt arbete

Delmål a5

ST-perioden ska innefatta ett självständigt skriftligt arbete enligt vetenskapliga principer om minst 3 månader men företräddelsevis 6 månader. Doktorsavhandling inom relevant område kan tillgodoräknas motsvarande 6 månader, se avsnitt om tillgodoräknande nedan.

Tillgodoräknande

Följande utbildningsmoment kan tillgodoräknas i ST i socialmedicin efter beslut av handledare och verksamhetschef:

- Doktorsavhandling kan tillgodoräknas à 6 månader (oavsett när disputation har ägt rum).
- Relevanta kurser kan tillgodoräknas enligt ovan (oavsett när dessa kurser har ägt rum, förutsatt att dokumentation finns och kurserna uppfyller delmål, se avsnittet "kurser").
- Kliniska placeringar, inklusive socialmedicinsk verksamhet, kan tillgodoräknas (förutsatt att dessa har skett efter legitimation och under handledning samt att dokumentation finns och placeringarna uppfyller delmål).

Utlandstjänstgöring

Liksom för andra specialiteter gäller att ST-läkaren kan tillgodoräkna upp till fyra års tjänstgöring som läkare i ett annat EES-land än Sverige eller i tredjeland, under förutsättning att föreskrifterna (SOSFS 2015:8, 6 kap, 6§) uppfylls, nämligen att ST-läkaren:

1. har genomfört tjänstgöringen under handledning,
2. har fått ett intyg om tjänstgöringen från en verksamhetschef eller motsvarande i tjänstgöringslandet,
3. enligt en handledare i Sverige uppfyller kompetenskraven i delmålen i målbeskrivningen, och
4. har genomfört tjänstgöringen efter att ha fått behörighet att utöva läkaryrket i tjänstgöringslandet.

Dubbelspecialisering

Specialiseringstjänstgöring inom socialmedicin kan med fördel kombineras med annan specialitet för erhållande av dubbel specialistkompetens. Detta kan göras parallellt eller i följd, exempelvis efter att ha tjänstgjort som specialist en tid. I båda fallen gäller att utbildningen för den ena specialiteten ska ha skett under minst 5 år samt att max 2,5 år får tillgodoräknas i den andra specialiteten. Omvänt gäller att det krävs minst 2,5 års ytterligare tjänstgöring för att få en andra specialitet, och total tjänstgöringstid för dubbel specialitet blir därmed minst 7,5 år.

Parallell dubbelspecialisering

Tjänstgöringen bör så tidigt som möjligt planeras för att optimera kursdeltagande, tjänstgöring och randningar för båda specialiteter. God kommunikation med båda handledare samt berörda "hemmakliniker" eller motsvarande är också viktigt. Om möjligt kan den socialmedicinska ST:n inriktas på ämnen relevanta för den andra (i regel kliniska)

specialiteten, t.ex. pediatrik, allmänmedicin, psykiatri etc. Omvänt kan den kliniska ST:n om möjligt utformas med inriktning på socialmedicinska aspekter.

Sekventiell dubbelspecialisering

Där specialiseringstjänstgöring i socialmedicin sker efter fullgjord specialisering inom annan specialitet kan upp till 2,5 år av den tidigare specialiteten tillgodoräknas, förutsatt att ST-målen för socialmedicin är uppnådda (här bör särskilt beaktas om tidigare ST följt en tidigare version av Socialstyrelsens målbeskrivning). Detta gäller inte minst kliniska placeringar samt relevanta kurser.

Specialistbevis

Enligt föreskrift från Socialstyrelsen skall både handledare och verksamhetschef, eller den läkare med avsedd specialistkompetens som verksamhetschefen uppdragit detta åt, utfärda intyg om uppnådd specialistkompetens som visar att ST-läkaren har tillägnat sig de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som anges i fastställd målbeskrivning för den sökta specialiteten. Intyg om godkända randningar och kurser skall likaså inhämtas. Se mer information om själva ansökan på Socialstyrelsens hemsida⁹.

Socialstyrelsen prövar efter ansökan från den enskilde ST-läkaren om kraven för specialistkompetens är uppfyllda. ST-läkaren uppmuntras att kontinuerligt samla in skriftlig dokumentation över genomgångna kurser, godkänd klinisk tjänstgöring, samt uppnådd kompetens. Då halva utbildningstiden gått, är det önskvärt att en mer genomgripande utvärdering mot utbildningsplanen genomförs, företrädesvis av en extern utvärderare, i syfte att kontrollera att målbeskrivningen kan uppfyllas, identifiera förbättringsområden etc. Kontakta gärna föreningen när det är aktuellt att genomföra ett sådant halvtidsseminarium.

Examination

ST-läkaren kan på frivillig basis välja att genomgå en internationell examination i socialmedicin och folkhälsa, exempelvis brittiska Diplomate och Member of the Faculty of Public Health examinations¹⁰. Detta innebär standardiserade och kvalitetssäkrade tentamina och är något som i Sverige rekommenderas inom andra specialiteter såsom anestesi och intensivvård. Examinationen medför kostnader och kan kräva betydande förberedelsetid.

Krav på handledaren

ST-handledaren ska vara specialist i socialmedicin samt ha genomgått handledarutbildning.

⁹ <https://legitimation.socialstyrelsen.se/specialistkompetens/utbildad-i-sverige/lakare/gor-specialiseringstjanstgoring-med-inledande-bt/gor-specialiseringstjanstgoring-st/>

¹⁰ <https://www.fph.org.uk/training-careers/the-diplomate-dfph-and-final-membership-examination-mfph/>

Föreningens rekommendationer per delmål

I detta avsnitt presenteras för varje delmål (a- och c-mål – översikt nedan) först Socialstyrelsens delmål enligt målbeskrivningen (SOSFS 2015:8) och därefter föreningens rekommendationer för målet som helhet samt i fråga om tjänstgöring, kurs samt rekommenderad litteratur.

A-mål

1. Medarbetarskap, ledarskap och pedagogik
2. Etik, mångfald och jämlikhet
3. Vårdhygien och smittskydd
4. Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete
5. Medicinsk vetenskap
6. Lagar och andra föreskrifter samt hälso- och sjukvårdens organisation

C-mål

1. Analysera hälsoläge och bestämningsfaktorer
2. Analysera och åtgärda ojämlikhet i hälsa
3. Hälsoutveckling och socialtjänst
4. Förbättringsarbete för hälsofrämjande hälso- och sjukvård
5. Socialförsäkringssystemet och sociala konsekvenser av ohälsa
6. Hälsofrämjande insatser
7. Sjukdomsförebyggande insatser
8. Internationell socialmedicin (global hälsa)
9. Handlägga vanliga sjukdomstillstånd
10. Forskning om mekanismer för hälsa och sjukdom
11. Hälsoekonomiska metoder
12. Lagar och föreskrifter

A-mål

Delmål a1: Medarbetarskap, ledarskap och pedagogik

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska • kunna ta ett ansvar för det kontinuerliga lärandet på arbetsplatsen • kunna utöva ledarskap i det dagliga arbetet, inklusive leda ett vårdteam • kunna ta ett ansvar för utvecklingen av det multiprofessionella samarbetet • kunna ta ett ansvar för samarbetet med patienter och närstående • kunna samarbeta i nätverk kring patienten • kunna samverka med aktörer utanför hälso- och sjukvården, till exempel socialnämnder, verksamheter inom socialtjänsten, skola och Försäkringskassan • kunna presentera och förklara medicinsk information på ett sätt som är förståeligt för mottagaren, såväl muntligt som skriftligt • kunna planera och genomföra undervisning • kunna handleda och instruera medarbetare och studenter	Klinisk tjänstgöring under handledning	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare
	Allmänna råd • Deltagande i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp • Handleda under handledning • Undervisa under handledning	

Rekommendationer	ST-läkaren ska ges möjlighet till att träna ledarskap i samverkan och dialog med medarbetarna. Ledarskapsträningen bör innefatta förbättringsinriktad verksamhetsutveckling (jämför a4). ST-läkaren bör ha ansvar för praktiska ledningsuppgifter i verksamhet som ingår i ST-läkarens utbildning. I ST-läkarens utbildningsplan bör även planeras praktisk handledning av studenter och utbildning av medarbetare och studenter under handledning. ST-läkaren bör få praktisk erfarenhet av teamarbete – att både leda och delta i ett team. ST-läkaren kan med fördel under en period följa en person i ledande position för att studera ledarskap i praktiken. I det personliga ledarskapet ingår även att ta ansvar för och dokumentera sin utbildning. Aktivt deltagande i ST-frågor och utbildningsaktiviteter inom ST- forum eller motsvarande struktur rekommenderas. Även ledarskap i externa sammanhang relaterade till socialmedicin är av värde, exempelvis inom SLS, SYLF, SPUR etc. Den socialmedicinska specialiteten lämpar sig särskilt för att genomföra utbildning av kliniska kollegor. Om den kliniska verksamheten har löpande arbetsplatsutbildning kan ST-läkare med fördel hålla i ett utbildningstillfälle med socialmedicinska perspektiv på verksamheten.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom klinisk och socialmedicinsk verksamhet (se s. 4–6). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar teamarbete. Målet bör kunna ingå på alla tjänstgöringsintyg. Flera av målen reglerar färdigheter i direkt förhållande till patienter. De kräver då klinisk tjänstgöring.

Kurs	Med kurser avses handledarutbildning samt ledarskapsutbildning. I handledarutbildningen bör ingå kunskap om validerade metoder för feedback och utvärdering. Kurser kan med fördel även innehålla den kunskap som krävs i delmål a6 (sjukvårdens organisation) och anordnas tillsammans med andra specialiteter.
-------------	--

Delmål a2: Etik, mångfald och jämlikhet

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska • uppvisa kunskap om innebörden av medicinsk-etiska principer samt kunna identifiera etiska problem och analysera dessa på ett strukturerat sätt • kunna hantera värdekonflikter i det dagliga arbetet • kunna bemöta människor som individer och med respekt oberoende av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder	Klinisk tjänstgöring under handledning	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare
	Allmänna råd • Deltagande i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp	

Rekommendationer	Detta delmål behandlar grundläggande värderingar som ska avspeglas i allt som ST-läkarens arbete innefattar.
Tjänstgöring	Av vikt är att man under handledarsamtalen tar upp etiska problemställningar kopplade till verksamheten samt jämlikhetsfrågor och att diskussionen hålls levande på tjänstgöringsstället.
Kurs	Kurser i etik, jämställdhet, transkulturell medicin och HBTQ rekommenderas utefter ST läkarens individuella behov.
Litteratur	Rekommenderad läsning: Allmänmedicin, red. Hunsbår/Hovellius, upplaga 2:1, 2015. Del 1.6, 1.7, 5.5, 5.6, 5.7

Delmål a3: Vårdhygien och smittskydd

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska kunna ta ett ansvar för att vårdrelaterade infektioner och smittspridning förebyggs	Klinisk tjänstgöring under handledning	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare

Rekommendationer	Att ST-läkaren i det dagliga arbetet vid kliniska placeringar integrerar vårdhygien, det vill säga basala hygienfrågor (handhygien, sårhantering, klädsel, hantering av multiresistenta bakterier) men också att på ett lämpligt sätt hantera sjukdomsutbrott med smittfara, epidemier och vaccinationers roll i detta. Vara väl förtrogen med smittspårning och anmälan enligt smittskyddslagen. Vara uppdaterad enligt STRAMA.
Tjänstgöring	ST-läkaren bör observeras under klinisk handläggning. Avseende smittskydd kan också randning vid smittskyddsenhet eller motsvarande ingå i ST-utbildningen.
Litteratur	Allmänmedicin, red. Hunsbår/Hovellius, Upplaga 2:1 2015. Del 1.3. Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson. 2015

Delmål a4: Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska - kunna kritiskt granska den egna verksamheten och kunna genomföra en risk- och händelseanalys - kunna ta ett ansvar för att förbättrande åtgärder, processer och rutiner för patientnytta genomförs systematiskt - kunna ta ett ansvar för integreringen av nya tekniker och metoder i det dagliga hälso- och sjukvårdsarbetet	Klinisk tjänstgöring under handledning	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Kvalitets- och utvecklingsarbete	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Allmänna råd - Deltagande i seminarium - Deltagande i större yrkesrelaterad sammankomst	

Rekommendationer	ST läkarna ska kunna se risker och brister samt rapportera avvikelser i verksamheten, samt föreslå åtgärder för förbättring. Kvalitetsarbetet skall presenteras muntligt och skriftligt till exempel i form av PM. ST-läkaren kan ansvara för utveckling och uppdatering av vårdprogram gällande till exempel de stora folksjukdomarna.
Tjänstgöring	Inom ramen för tjänstgöring inom socialmedicinsk/motsv verksamhet delta i projekt som avser dokumentation, analys och förslag till åtgärder och förbättringsarbete. Med fördel kan även delar av randutbildningen i klinisk verksamhet innefatta analys och förbättringsarbete inom den verksamhet man tjänstgör i.
Kurs	Överlapp finns med mål c7. Anordnas ofta övergripande kurs av regionerna.
Litteratur	Allmänmedicin, red. Hunsbår/Hovellius Upplaga 2:1 2015. Del 6.2, 6.3, 6.5 Institute of Medicine: Crossing the Quality Chasm

Delmål a5: Medicinsk vetenskap

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska • uppvisa fördjupade kunskaper om medicinskt vetenskapliga metoder och etiska principer • kunna kritiskt granska och värdera medicinsk vetenskaplig information • uppvisa ett medicinskt vetenskapligt förhållningssätt till rutiner och arbetssätt i det dagliga arbetet	Klinisk tjänstgöring under handledning	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Självständigt skriftligt arbete enligt vetenskapliga principer	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare
	Allmänna råd • Deltagande i seminarium • Deltagande i större yrkesrelaterad sammankomst	

Rekommendationer	Att i det dagliga arbetet integrera nya rön och kritiskt granska vetenskapliga texter samt på ett begripbart sätt kommunicera detta till medarbetare, patienter, beslutsfattare, journalister och allmänhet. Sammanväga evidens med egen erfarenhet och patientens unika förutsättningar. Tillämpa ett kritiskt tänkande baserat på evidens och visa förståelse för att en tidigare accepterad sanning alltid kan ifrågasättas och kan komma att förändras. Redogöra för kanaler som finns för att söka och bevaka ny kunskap.
Tjänstgöring	Enligt ovan. Kritisk granskning av det vetenskapliga arbetet och dess presentation – vid behov ta hjälp av lokal FoU enhet. Värdering av aktivt deltagande av lokala vetenskapliga sammanhang. Portfölj. Kurs samt arbete bör omfatta minst 10 veckors heltidsarbete och bör handledas av disputerad handledare.
Kurs	Kurs skall innefatta kunskap om forskningsmetodik enligt vetenskapliga principer och kan innefatta att skriva en projektplan med etisk bedömning och opposition på andra kursdeltagares projektplaner. En värdefull utbildningsaktivitet kan utgöras av Journal Club. Se även särskilt avsnitt på sid. 7.
Litteratur	Handbok i biomedicinsk forskning av Johan Sundström och Lars Lind, 1.uppl.: Liber, 2015.

Delmål a6: Lagar och andra föreskrifter samt hälso- och sjukvårdens organisation

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska • uppvisa kunskap om lagar och andra föreskrifter som gäller inom hälso- och sjukvården och för dess personal • uppvisa kunskap om hälso- och sjukvårdens organisation och administration • uppvisa kunskap om hälso- och sjukvårdens olika ekonomiska styrsystem och deras betydelse för prioriteringar och avvägningar i det dagliga arbetet	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Rekommendationer	Detta delmål är särskilt relevant för ST-läkare i socialmedicin och inläringen bör med fördel anpassas till det socialmedicinska perspektivet, i kombination med delmål c5. Hälso- och sjukvårdens organisation är grundkunskap för alla socialmedicinare och detta delmål bör ges särskild uppmärksamhet.
Kurs	Med kurs i lagar och föreskrifter avses kurs i övergripande sjukvårdslagstiftning på nationell- och regional nivå. Med kurs i organisation menas kurs på övergripande regionnivå men även lokal information för förståelse för den egna organisationen och dess styrsystem.
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson. 2015 Allmänmedicin, red. Hunsbår/Hovellius, Upplaga 2:1, 2015. Del 1.1, 6.3. Hälso- och sjukvårdsplanering - En grundbok. Forsberg, Holmer 2022

C-mål

Delmål c1: Analysera hälsoläge och bestämningsfaktorer

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska behärska kartläggning och analys av hälsoläget samt bestämningsfaktorer för hälsa och sjukdom i befolkningen	Klinisk tjänstgöring under handledning vid eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Specialisten ska självständigt kunna genomföra och bedöma en analys av hälsoläget i en befolkning, inklusive hälsoutveckling och ojämlikhet i hälsa. Detta förutsätter kunskap om epidemiologiska och statistiska metoder och dess felkällor samt praktiska färdigheter. Specialisten ska också kunna tillämpa kunskap om underliggande bestämningsfaktorer.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom socialmedicinsk verksamhet (se särskild rubrik). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar planering och genomförande av folkhälsoenkäter samt analys av registeruttag, journaldata eller andra epidemiologiska datakällor.
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: - Kurs i epidemiologi på universitetsnivå motsvarande 7,5 högskolepoäng, samt - SK-kurs i Folkhälsa inklusive jämlik hälsa - Rekommenderas som fördjupning för särskilt intresserade: - Fördjupade universitetskurser i epidemiologi och statistik, inklusive dataanalys
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson. 2015 Grunderna i epidemiologi. Ahlbom, Norell 2006 Basic Epidemiology av R. Beaglehole, R. Bonita & T. Kjellström Epidemiology: An Introduction: Rothman, Kenneth J. Mastering Public Health – A Postgraduate Guide to Examinations and Revalidation. Lewis, Sheringham, Lopez Bernal, Crayford, 2015 Praktisk epidemiologi för medicin, vård och folkhälsa. Jonas Björk

Delmål c2: Analysera och åtgärda ojämlikhet i hälsa

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska • behärska analys av orsaker till ojämlikhet i hälsa • kunna handlägga åtgärder mot ojämlikhet i hälsa	Klinisk tjänstgöring under handledning vid eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden.	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Specialisten ska ha kunskap om skillnader i hälsa mellan befolkningsgrupper om den socioekonomiska gradienten i hälsa och sjukdom och de viktigaste bakomliggande bestämningsfaktorerna. ST-läkaren ha kunskap om förklaringsmodeller för ojämlikhet i hälsa och delta i utformningen av åtgärdsprogram. Specialisten ska känna till och kunna kontextuellt anpassa åtgärder för att motverka ojämlikhet i hälsa på olika nivåer såsom individuell-, grupp-, befolknings- och strukturell nivå.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom socialmedicinsk verksamhet (se särskild rubrik). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar konsekvensanalyser med inriktning på ojämlikhet i hälsa samt planering och genomförande av åtgärder som syftar till att minska ojämlikhet.
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: • SK-kurs Folkhälsa inklusive jämlik hälsa Rekommenderas som fördjupning för särskilt intresserade: • Relevanta universitetskurser
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson. 2015 Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa SOU 2017:47 The Health Gap, Michael Marmot, 2015

Delmål c3: Marginaliserade grupper och socialtjänst

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska • behärska kunskapen om hälsoutvecklingen i samhällets marginaliserade grupper • ha kännedom om socialtjänstens arbete och metoder	Auskultation vid en eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Specialisten ska utöver kunskap om den socioekonomiska gradienten i hälsa och sjukdom, särskilt ha kunskap om så kallade marginaliserade grupper. Specialisten ska även känna till socialtjänstens arbete och villkor. Marginaliserade avser grupper som hamnat utanför eller aldrig kommit in i samhällets skyddsnät, och som hälso- och sjukvården bör ha särskilda åtgärder för att nå. Det kan exempelvis röra sig om asylsökande, hemlösa och funktionsnedsatta. En specialist i socialmedicin ska ha kännedom om hälsoförhållanden i dessa grupper, och hur tillgång till hälso- och sjukvård samt annan samhällsservice kan tillgodoses.
Auskultation	Delmålet uppnås genom auskultation (obs särskild blankett!) i första hand vid socialtjänsten. Andra relevanta verksamheter kan inkludera flyktingmottagning, klinik för hemlösa, klinik för papperslösa och beroendeklinik. Även internationellt arbete med marginaliserade grupper kan vara relevant, till exempel humanitärt arbete.
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: • SK-kurs Folkhälsa inklusive jämlik hälsa Rekommenderas som fördjupning för särskilt intresserade: • Fördjupnings- eller SK-kurser i t.ex. flyktinghälsa
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson. 2015 The Health Gap, Michael Marmot, 2015

Delmål c4: Förbättringsarbete för hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska kunna handlägga förbättringsarbete med inriktning mot en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård	Klinisk tjänstgöring under handledning vid en eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Specialisten ska kunna genomföra eller leda förbättringsarbete med fokus på hälsofrämjande hälso- och sjukvård. Detta delmål gäller kvalitetsutveckling och bygger vidare på delmål a4 "Systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete", samt skiljer sig från andra delmål med fokus på implementeringskunskap. Specialisten ska särskilt ha kunskap om och kunna analysera och handlägga förbättringsarbete inom hälso- och sjukvården vad gäller hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete vad gäller patient-, medarbetar- och befolkningsperspektiv.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom klinisk och/eller socialmedicinsk verksamhet (se särskilda rubriker). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar planering och genomförande av förbättringsarbeten inom hälso- och sjukvården eller lämplig myndighet.
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: - Grundläggande kurs i förbättringskunskap Rekommenderas som fördjupning för särskilt intresserade: - Fördjupningskurser i förbättringskunskap
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson. 2015

Delmål c5: Socialförsäkringssystemet och sociala konsekvenser av ohälsa

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska • behärska tillämpning av socialförsäkringssystemet och försäkringsmedicin • ha kunskap om de sociala konsekvenserna av sjukdom och ohälsa	Klinisk tjänstgöring under handledning vid en eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Specialisten ska ha kunskap om välfärdssystemen samt socialförsäkringen och dess tillämpning. Socialförsäkringssystemet omfattar sjukförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen, pensionerna samt föräldraförsäkring och bidrag till föräldrar. Specialisten ska kunna förklara och analysera hur välfärdssystemens och socialförsäkringssystemets utformning påverkar människors förutsättningar till god hälsa samt sociala och medicinska konsekvenser av sjukdom och ohälsa, samt ha erfarenhet av arbete med socialförsäkringsärenden.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom klinisk och/eller socialmedicinsk verksamhet (se särskilda rubriker). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar, inom klinisk verksamhet: samordnad individuell plan (SIP), samverkansmöten och intygsförfattande; och inom socialmedicinsk verksamhet: projektsamverkan med andra myndigheter. Målbeskrivningen innehåller inget krav på auskultation som lärandemetod för detta mål, men auskultation vid myndighet med bredare ansvar för andra delar av socialförsäkring kan bidra till en utvecklad förståelse för socialförsäkringssystemet.
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: • Kurs i försäkringsmedicin till exempel SKR:s onlinekurser¹¹ eller lokala övergripande kurser i försäkringsmedicin Rekommenderas som fördjupning för särskilt intresserade: • Fördjupningskurser på universitetsnivå i socialförsäkringssystemet
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson. 2015

¹¹ <https://forsakringsmedicin.skr.se/>

Delmål c6: Hälsofrämjande insatser

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska behärska planering, implementering och utvärdering av hälsofrämjande insatser på individ-, grupp och samhällsnivå	Klinisk tjänstgöring under handledning vid en eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Specialisten ska känna till och kunna tillämpa grundläggande metoder för arbete med hälsofrämjande på individnivå, för att stärka individens psykologiska resurser (t.ex. bemötande som stärker individens tilltro till sin förmåga), grupp-nivå (t.ex. föräldrautbildning och medborgardialog) och samhällsnivå (t.ex. på kommunnivå arbete för trygga utomhusmiljöer, socialpolitik, bostadspolitik) som skapar hälsofrämjande livsmiljöer
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom klinisk och/eller socialmedicinsk verksamhet (se särskilda rubriker). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar planering, genomförande och utvärdering av hälsofrämjande insatser.
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: - SK-kurs Folkhälsa inklusive jämlik hälsa - Kurs i implementeringskunskap Rekommenderas som fördjupning för särskilt intresserade: - Kurser i samtalkonst, hälsofrämjande förhållningssätt, motiverande samtal, hälsolitteracitet samt hälsopedagogik
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson. 2015 Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa SOU 2017:47 Hälsofrämjande förhållningssätt. Hertting & Kristenson

Delmål c7: Sjukdomsförebyggande insatser

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska behärska planering, implementering och utvärdering av sjukdomsförebyggande insatser på individ-, grupp- och samhällsnivå	Klinisk tjänstgöring under handledning vid en eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Specialisten ska känna till och kunna tillämpa grundläggande metoder för sjukdomsförebyggande arbete på individnivå (t.ex. rökavvänjning), grupp-nivå (t.ex. cancerscreening och vaccination) och samhällsnivå (t.ex. tobakslagstiftning och prisreglering av alkohol och tobak) som grund för sjukdomsförebyggande insatser.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom klinisk och/eller socialmedicinsk verksamhet (se s. 4–6). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar planering, genomförande och utvärdering av sjukdomsförebyggande insatser.
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: - SK-kurs Folkhälsa inklusive jämlik hälsa - Kurs i implementeringskunskap Rekommenderas som fördjupning för särskilt intresserade: - Kurser i samtalkonst, hälsofrämjande förhållningssätt, motiverande samtal, hälsolitteracitet samt hälsopedagogik
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson. 2015 Preventiv medicin: teori och praktik. Orth-Gomér, Perski 2009.

Delmål c8: Global socialmedicin

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska ha kännedom om internationella socialmedicinska projekt	Klinisk tjänstgöring under handledning vid en eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Specialisten ska ha grundläggande kunskaper om global hälsa – hälsoförhållanden och sjukdomsburda inklusive ojämlikhet i hälsa, samt hälsosystem i ett globalt perspektiv. Specialisten ska känna till grunderna i det globala arbetet för global hälsa inklusive Världshälsoorganisationens mandat, organisation och arbetssätt, samt FN:s globala mål för hållbar utveckling. Detta inkluderar effekten av strukturella faktorer som globala ekonomiska och politiska system på hälsoförhållanden och skillnader mellan och inom länder samt hur förutsättningar för en god hälsa kan påverkas av olika hälsosystem och hälsopolitik. Grunderna i det globala arbetet för global hälsa inklusive mandat/roller organisation och arbetssätt för olika aktörer såsom FN-organ, icke-statliga organisationer och civilsamhället bör också ingå.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom socialmedicinsk verksamhet (se s. 4–5). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar arbetsuppgifter som rör internationella hälsofrågor. Internationell placering uppmuntras för att uppnå detta delmål.
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: - SK-kurs Global hälsa Rekommenderas som fördjupning för särskilt intresserade: - Universitetskurs i global hälsa - Deltagande i internationella möten kring folkhälsa
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson. 2015 Global folkhälsa: om livsvillkor, sjukdomar och social rättvisa. Vilhelmsson & Tengland. 2016 Pentecost, M., Adams, V., Baru, R., et al. (2021). Revitalising global social medicine. The Lancet 398(10300); 573-574. Adams, V., Behague, D., Caduff, C., et al. (2019). Re-imagining global health through social medicine. Global Public Health

Delmål c9: Handlägga vanliga sjukdomstillstånd

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska behärska handläggning av vanliga akuta och kroniska sjukdomstillstånd, särskilt medicinska problem, hos marginaliserade grupper	Klinisk tjänstgöring under handledning vid en eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Syftet med detta delmål är framför allt att ge specialisten en fördjupad, erfarenhetsbaserad förståelse för den kliniska verksamheten och dess utmaningar och möjligheter, särskilt för patienter med komplexa problem. Se även diskussionen om 'marginaliserade grupper' i delmål c3.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom klinisk verksamhet (se s. 5–6).
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: - Klinisk SK-kurs inom exempelvis allmänmedicin, psykiatri, geriatrik, akutmedicin eller pediatrik (se till exempel Socialstyrelsens SK-kursutbud) Rekommenderas som fördjupning för särskilt intresserade: - Seminarieverksamhet under handledning
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson, 2015 Kapitel 8. Socialmedicin i kliniken, s. 239ff Läkemedelsboken (obs uppdateras ej sedan årsskiftet 2018/19) Allmänmedicin, red Hunsbår/Hovellius, Studentlitteratur Upplaga 2;1 2015

Delmål c10: Forskning om mekanismer för hälsa och sjukdom

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska • behärska samhällsvetenskaplig, beteendevetenskaplig och medicinsk forskning om mekanismer för hälsa och sjukdom	Klinisk tjänstgöring under handledning vid en eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare

Allmänt	Specialisten ska kunna tolka forskningsresultat inom medicinsk, samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning relaterad till mekanismer för hälsa och sjukdom, såsom determinanter och riskfaktors roll för hälsa och sjukdom. Att "behärska" dessa forskningsområden innebär också att specialisten ska kunna bidra till sådan forskning utifrån ett socialmedicinskt perspektiv. Specifika forskningsområden som ingår är grundläggande epidemiologi och statistik samt kvalitativ metodik, beteendevetenskap, grundläggande statsvetenskap och nationalekonomi relaterad till hälsoområdet, inklusive hälso- och sjukvårdsorganisation.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom socialmedicinsk verksamhet (se särskild rubrik). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar genomförande av en folkhälsoenkät eller andra forskningsorienterade processer, framtagande av forskningssammanställningar och bakgrundsanalys. Arbetet med tolkning och genomförande av forskning kan med fördel bedrivas i samarbete med en akademisk institution. Observera att detta delmål endast kompletterar delmål a5/STa5, d.v.s. ett vetenskapligt arbete (eller disputation) kan ej tillgodoräknas för detta delmål.
Kurs (ingår ej)	Det krävs ingen kurs för att uppnå detta delmål. Seminarier, deltagande vid disputationer samt journal clubs, och kurser med särskild inriktning på beteendevetenskaplig och samhällsvetenskaplig forskning kan dock underlätta inhämtandet av kompetens motsvarande detta delmål. Egen kunskapsinhämtning t.ex. genom nedan föreslagna litteratur är avgörande.
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle. Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson, 2015 • Kapitel 2. Epidemiologi – grundläggande begrepp och metoder, s 27ff • Kapitel 4. Befolkningens hälsa – vems ansvar?, s. 93ff • Kapitel 6 Hälso- och sjukvårdens ansvar och uppdrag, s. 153ff • Kapitel 7. Välfärdssystem och välfärdens institutioner, s 199ff, ur Mastering Public Health – A Postgraduate Guide to Examinations and Revalidation. Lewis, Sheringham, Lopez Bernal, Crayford, 2015 • Section 1. Research Methods, s. 1ff • Section 2. Disease Causation and the Diagnostic Process in Relation to Public Health, s. 165ff • Section 4. Medical Sociology, Social Policy, and Health Economics, s 435ff (utom kap 4D Health Economics, se delmål c11) • Section 5. Organisation and Management of Healthcare and Healthcare Programmes, s. 527ff.

Delmål c11: Hälsoekonomiska metoder

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska behärska tillämpning av hälsoekonomiska metoder	Klinisk tjänstgöring under handledning vid en eller flera enheter som bedriver sådan verksamhet eller handlägger sådana ärenden	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Specialisten ska kunna tillämpa hälsoekonomiska metoder, vilket inkluderar tolkning av hälsoekonomiska analyser, men även att genomföra grundläggande analyser. Hälsoekonomiska metoder spelar en särskilt viktig roll i planering av hälso- och sjukvården samt andra samhällsåtgärder för att förbättra hälsan i befolkningen.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom socialmedicinsk verksamhet (se särskild rubrik). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar tolkning av hälsoekonomiska analyser samt deltagande i genomförande av hälsoekonomiska analyser.
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: - Grundläggande kurs i hälsoekonomi (minst en vecka) Rekommenderas som fördjupning för särskilt intresserade: - Universitetskurser i hälsoekonomi.
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson 2015 - Kapitel 6. Hälso- och sjukvårdens ansvar och uppdrag, avsnittet "Hälsoekonomisk utvärdering", s. 183–185 Mastering Public Health – A Postgraduate Guide to Examinations and Revalidation. Lewis, Sheringham, Lopez Bernal, Crayford, 2015 - Section 4. Medical Sociology, Social Policy, and Health Economics, kap. 4D Health Economics, s. 489ff) Hälsoekonomi. Anell, 2009 Methods for the Economic Evaluation of Health Care Programmes. Drummond et al. 2015 Hälsoekonomi - Begrepp och tillämpningar. Persson, Ferraz-Nunes, Karlberg 2019

Delmål c12: Lagar och föreskrifter

Målbeskrivning	Utbildningsaktiviteter	Uppföljning
Den specialistkompetenta läkaren ska kunna tillämpa lagar och andra föreskrifter som gäller för specialiteten	Klinisk tjänstgöring under handledning	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av handledare
	Deltagande i en eller flera kurser	Intyg om genomförda utbildningsaktiviteter och uppfyllda kompetenskrav utfärdat av kursledare eller handledare

Allmänt	Specialisten ska kunna tillämpa de lagar och regelverk som är relevanta för socialmedicin, utöver de kunskaper som avses i delmål a6/STa6. Det gäller utöver hälso- och sjukvårdslagen även bl.a. Regeringsformen, Socialtjänstlagen, Arbetsmiljölagen, Socialförsäkringsbalken m.m. (se Folkhälsomyndighetens sammanställning av lagar inom folkhälsområdet). Fokus ligger här på tillämpningen av dessa lagar, men det är också av värde att ha förståelse för lagstiftningsprocessen samt lagarnas kontrollmekanismer.
Tjänstgöring	Delmålet uppnås genom tjänstgöring inom klinisk och/eller socialmedicinsk verksamhet (se särskilda rubriker). Relevanta arbetsuppgifter för att uppnå detta delmål inkluderar, inom klinisk verksamhet: tillämpning av hälso- och sjukvårdslagen men även t.ex. socialtjänstlagen på individuell nivå; inom socialmedicinsk verksamhet: tillämpning av lagstiftning på mer övergripande befolkningsnivå. Auskultation inom kommun eller på myndigheter ingår inte i målbeskrivningen men kan bidra till att öka ST-läkarens förståelse.
Kurs	Delmålet uppnås även genom deltagande i kurs. Följande rekommenderas till alla ST-läkare: Grundläggande kurs i hälsojuridik
Litteratur	Socialmedicin: Individ, hälsa och samhälle Allebeck, Burström, Hensing, Kristenson 2015 Kapitel 5 Hälsofrämjande och förebyggande arbete, avsnittet "Den nationella nivån – lagstiftning", s. 141-142 <i>Fördjupningslitteratur:</i> Johnsson L-Å, (2017) Hälso- och sjukvårdslagen: med kommentarer Johnsson L-Å, (2015) Patientsäkerhetslagen och patientens rättigheter: handbok för ombud och vårdpersonal Krusberg P, (2012) Hälso- och sjukvårdssekretessen: handbok för hälso- och sjukvårdspersonal Staaf A, Wendel L, Zanderin L, (2018) Hälso- och sjukvårdsrätt. En introduktion Zillén K, Mattsson T, Slokenberga S, (2020) Medicinsk rätt

Tack till

Arbetet med föreningens rekommendationer har involverat ett antal personer, inte minst Joanna Stjernschantz Forsberg och Margareta Kristenson som tog initiativet i ett första skede, samt Peter Allebeck, David Ebbevi, Margareta Kristenson, Sofia Lindstrand, Anna Sarkadi och Lisa Sahlin Torp som har ingått i en särskild arbetsgrupp ledd av Hampus Holmer. Ett flertal personer har också fungerat som referenspersoner och har bidragit med viktiga synpunkter.

